

Tornfalksprojektet i Arboga

I Arboga Fågelklubb har man sedan början av 1980-talet satt upp holkar åt tornfalkar på Viby- och Medåkersslätterna. Ett av de mest framgångsrika tornfalksprojekten i landskapet. I fjol häckade inte mindre än fem par.

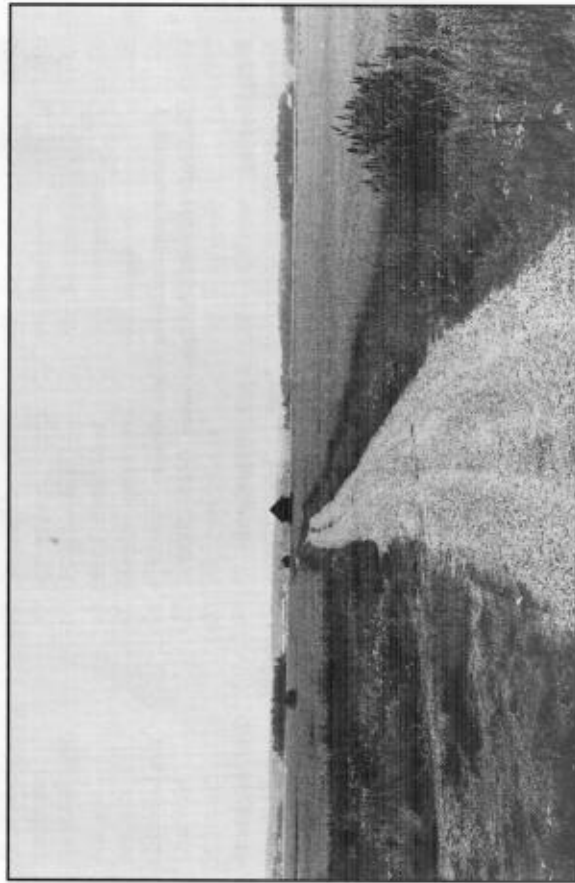
Ulf Eriksson

Tornfalken minskade och nästan försvann från Arbogatrakten under 1950-talet. Från 1960-talet finns få fynd under häckningstid och kvicksilverbetat utsäde ansågs som boven i dramat.

Norr om Arboga är det ett öppet landskap, en fortsättning på den "leende slätten" i Kungsör och för länge sedan gick Mälaren upp hit. Slätten är i stort sett helt platt. Förr genomkorsades landskapet av diken. Många lador fanns också.

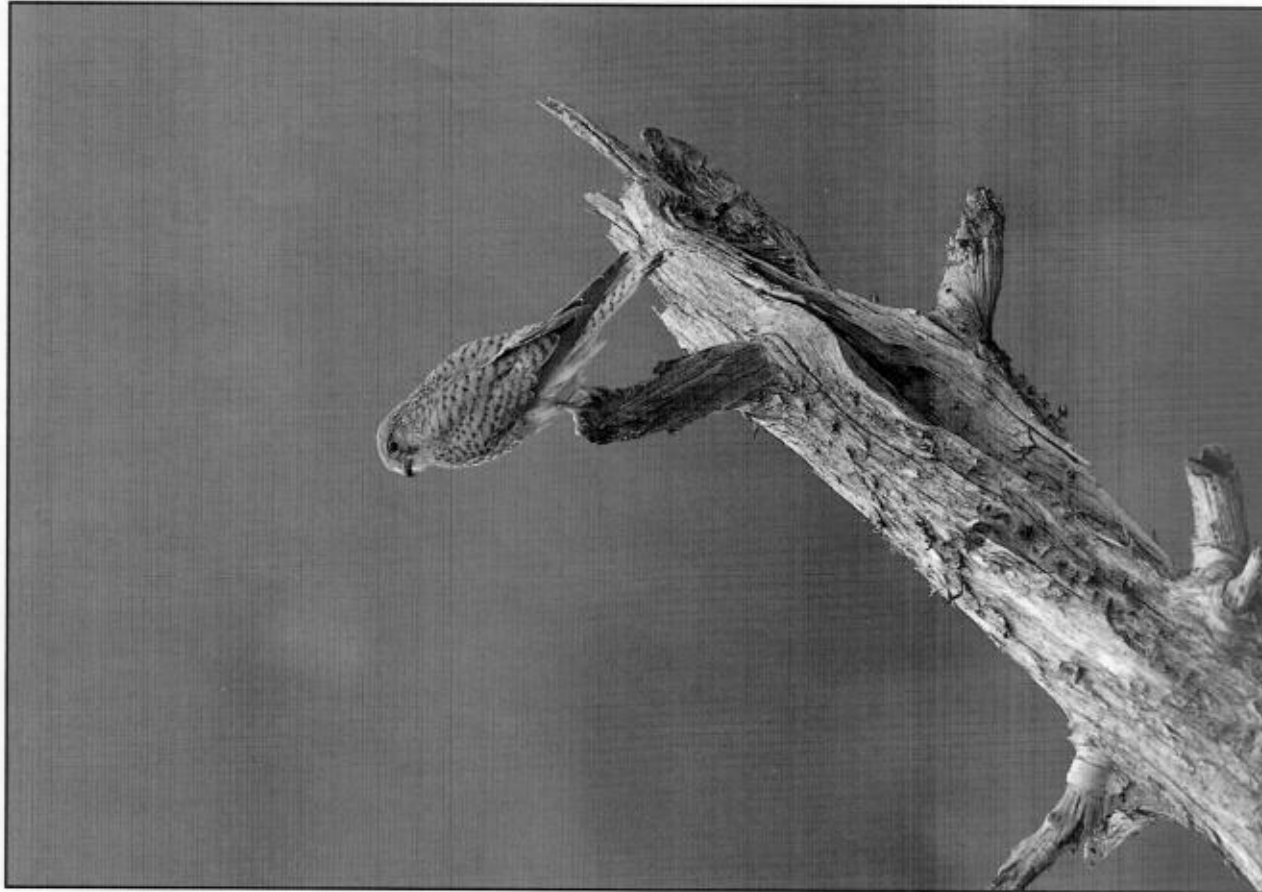
Idag är många diken borta. Fälten är stora och ladorna blir allt färre. Ladorna har visat sig bli små oaser, eller öar, där ogräs, insekter, djur och fåglar kan finna en nisch i ett i övrigt ganska monokulturellt landskap.

År 1973 häckade tornfalk i ett kråkbo NO Arboga och fick ut tre ungar. Troligen även 1974. De var väl ett av få par i Västmanland vid den tiden.

Medåkersslätten.

Foto: K-G Herou

Tornfalkhona.

Foto: Tero Niemi

Häckning i lada

År 1980 upptäcktes ett par som häckade i en lada i Vretberga och det är kring den ladan som tornfalkar häckat Sedan dess, ev med undantag för 1986 (uppg. saknas). Ladan har tegelakt men några pannor saknas.

Dessutom finns ett ingångshål i ladväggen. Boet brukar placeras på nedhängande halm som ligger under tegelaket. Ett år har boet placerats på en trähylla inne i ladan.

Holkar efter Holländsk idé

I början på 1980-talet satte jag och min far upp holkar tänkta för tornfalk efter en idé vi fått i Nederländerna. I de områden, i Holland, där som vunnits från havet, hade man problem med gnagare på fälten men ont om boplatser för hornuggla, tornfalk m.fl. Där finns ju inga träd med gamla kråkbon. Man satte då upp lådor med öppningen åt sidan på en hög stolpe och fick snart hyresgäster.

Vi satte upp fem stycken holkar i Arboga-trakten, tre på lador och två i tallar. Det kändes då som om fågelintresserade smålog åt oss. "Tornfalk kan väl inte häcka i holk". Holkarnas mått var ungefär som en gammal drickback . Måttan verkar inte ha någon betydelse. Vi har haft häckning i holkar med måtten 40 x 40 x 40 och 40 x 40 x 20. En trasig holk med tittspringa verkar inte vara någon nackdel. En holk gjorde jag av en gammal träback med centimeterstora springor och den blev bokad direkt.

Häckning i Holk

I botten har jag alltid lagt in gräs eller löv. År 1988 kommer första häckningen i holk. År 1989 är det två par i holk och ytterligare två par häckar i kommunen. Sedan rullar projektet på .

Omkring 3-6 par/år har häckat på slåtterna norr och öster om Arboga sedan dess; 2-3 par i holk och dessa har alltid ringmärkts, normalt 5-6 ungar. Några häckningar har bara resulterat i en eller tre flygga ungar men de tillhör undantagen. Sedan 1988 har 117 ungar

ringmärkts. Av dessa har endast en återfunnits. Det var en årsunge som hittades drunknad i en vattentunna för nöckratur.

Tätt mellan holkhäckningar

Där holkhäckningarna är sitter holkarna ganska tätt; 150 meter har det varit som närmast mellan två häckningar. Ungarna brukar vara lämpliga att märka antingen en vecka före midsommar eller en vecka efter. Tydligt börjar de olika honorna ruvningen olika tid. En häckning var extremt sen och där märktes inte ungarna förrän i slutet av juli och ungarna lämnade boet i början av augusti.

De senaste åren har området varit speciellt gynnsamt för tornfalk. Markerna kring ladan används för gräsfröodling och här kryllar det av smågnagare. Observationer görs även vintertid och det är inte utslutet att de övervintrar milda vintrar. En del bomaterial och spybollar har samlats in och analyserats av skolelever. Åkersörk, s. skogsmsus och sånglärka har bl.a hittats spybollarna.

Många frågor söker svar

De gamla fåglarna som häckar i området, 1999 var det fem par varav tre i holk, är de ringmärkta och födda i området?

Häckningar som ligger tätt, 150 - 300 meter mellan ladorna, finns det släktskap mellan dem, eller polygami? Det är sällan som hannarna visat sig och aldrig två stycken. Kan man få flera falkar att häcka vid samma lada, lusa ner ladan med holkar? Rödalken lär uppträda kolonivis.

Kan man få Falcon att sponsra ett projekt? Det är ju ändå gamla ölbackar som är de bästa holkarna.

Hursomhelst så är erfarenheterna av detta lilla projekt enbart positiva. Markägare och ladjägare tycker det är bra. Det är nästan lite status att ha en holk. Falkarna är välkomna hyresgäster eftersom de tullar på smågnagare.

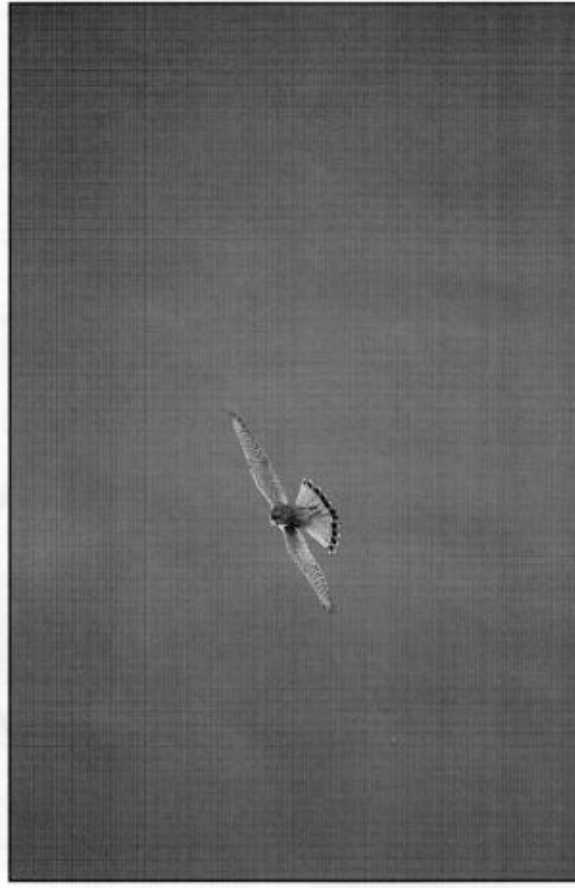
Vaksamma markägare

Markägarna är ju dessutom perfekta bevakare av ev. bosstörare eller plundrare.

Som exempel på det kan nämnas att varje gång jag besöker området i ny eller lånad bil kommer garanterat någon markägare ut och undrar vem det är.

"Jasså , det är du Eriksson. Jag kände inte igen bilen. Trodde det var tyskar."

Ulf Eriksson

Tornfalk.

Foto: Tero Niemi

Prof's Repro

Din samarbetspartner
för kvalificerat
repro-arbete.

Tel. 021-30 01 35